

УДК 82-3:821.161.2
ББК 83.3 (4 Укр) 444

ПИСЬМЕННИК НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ – ОБ'ЄКТ ПРИХОВАНОГО НАСМІХУ

О. М. Мельник (Курилів)

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
кафедра теорії і перекладу; м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська 15,
тел.: (0342) 71-23-84*

У статті досліджено техніку іронії малої прози В. Кожелянка, О. Ірванця, В. Врублевського, О. Стусенка, де головними персонажами є письменники. На основі аналізу засобів іронії виявлено приховану авторську позицію стосовно персонажів.

Ключові слова: *техніка іронії, іронічний ефект, інтонація, «точка зору», авторське ставлення.*

Негативні тенденції поточного літературного процесу можна звести головню до одного явища – графоманства. Звісно, виявляти непрофесійність покликана передовсім критика, однак дієвим може бути і художнє слово, приміром, майстерні літературні фейлетони чи пародії. Завжди на часі висміювати не лише окремі твори чи хибі всього доробку письменників, а й самих майстрів слова – іноді для цього є підстави. А втім, ця тема рідкісна. Нас цікавить проза, спрямована засобами іронії на саму літературу, а конкретніше – на письменників періоду незалежності. У цьому сенсі привертають увагу такі зразки малої прози: «Чужий-2» Василя Кожелянка, «Загальний аналіз» Олександра Ірванця, «Ажіотаж, або Хроніка одного жарту» Василя Врублевського, «Сучукрліт» Олександра Стусенка.

Прикметно, що персонажі Миколай Миколайків, Федір Іванович, Влад Миколайович Заклунний, Борисогліб Іванович N-ко – представники старшого покоління, що дебютували ще в радянський час (не всі з них, до речі, бездарні). Мабуть, однією з прерогатив наступників є іронічне потрактування попередників. **Мета** статті – з'ясувати, які саме риси літераторів є мішенями прихованої критики, та дослідити техніку іронії в названих творах. Для цього слід проаналізувати, як прості форми іронії (конкретні мовні засоби), так і складніші (взаємодію різних «точок зору», двопланову побудову контексту) – все, що в результаті творить іронічний смисл. Важливо також виявити авторську позицію стосовно персонажа – за Борисом Успенським, не світогляд загалом, а «точку зору», яку він позиціонує у конкретному творі [8]. Оскільки «ідеологічна оцінка» дається з однієї, домінантної, точки зору, то визначити її означає розрізнити відкриту і приховану позицію, що відповідно є втіленнями сатири та іронії. Вживаючи слово «розвінчання» умовно, не маємо на увазі прямого викриття.

У «Чужому-2» Василя Кожелянка підзаголовок «фантастична новела» (авторське визначення) не є букввальним: ні художній простір, ні час не є власне фантастичними. Однак деякі деталі «технічної» фантастики все-таки увиразнюють часові координати (2037 рік): маленький пристрій, що поєднує багато функцій і є посвідченням особи замість скасованого паспорта, та електронна секретарка – модерний виріб із металічним голосом. Окрім того, чиста вода на Землі «стала предметом розкошів і дорожчою не лише за молоко, а й за французькі коньяки та кельтське віскі», екологічно чисті вироби доступні лише найвпливовішим людям, як-от українському олігархові Слободану Каценкову, а також закінчилась III світова війна.

Переносячи дію у майбутнє, вдаючись до ретроспекції (пригадування подій кінця 90-х років), автор таким чином оцінює теперішнє з точки зору майбутнього. «Фантастика» твору є вдалим способом інакомовлення, завдяки якому досягнуто прогностичної мети. Адже у підтексті «фантастичного» сюжету – засторога: русифікація залишає Україні лише зовнішні ознаки, як-от стиль «україник», «етнографическое ретро» і «голографический декор». А поет – лише одна із деталей цього декору, що показово створює патріотичний дух свята.

Висновок сумний, але Миколай Миколайків, як ми переконаємось, не трагікомічний персонаж, незважаючи на те, що для цього начебто є передумови. Адже це єдиний у Києві український поет (усі решта – «в местечках под западным кордоном»), що залишився після громадянської війни, відчуваючи себе цілковитим аутсайдером суспільства: «Ми чужие на етом праздніке жизни» [5, 226]. Однак внутрішні переживання митця не позначені трагічним звучанням, та й інтонація твору не співчутлива – навпаки, «знущальна». Як приклад – реакція поета, розлюченого неувагою до своєї особи: «...лише імпортні купюри, складені вдвоє у нагрудній кишені сорочки, стримували його від того, аби не розбити кілька келихів і не грюкнути так прощально-зневажливо дверима. Миколай пив, але голови не втрачав» [5, 225].

Твір набуває трагікомічного звучання, коли побіжно згадуються поет-пісняр Маня Графітті як автор нетлінного романсу «Чернобривцев насеяла мать» та популярне тріо балалаєчників «Оксамыт Украины», виконавці мелодії «Светит месяц». Всього лише натуралістичне відтворення російською мовою двох українських хітів, балалаєчники замість бандуристів, глумлива власна назва (російське пестливе ім'я від «Марья»), вуличні розписи як частина поп-культури) – і постає картина нівеляції національного культурного простору. Окрім того, не випадковим є зіткнення та плутання паронімів «україномовний» та «український». Миколайків змушений уточнювати, що він саме «український», олігархи називають його «україномовним», його вірші – «малороссийскими». Автор обіграє ці слова як контекстуальні антоніми.

«Заощаджуючи» на засобах вираження, автор «розвінчує» насамперед зовнішність. Всього лише три деталі довершують карикатурний портрет: картатий синьо-червоно-білий піджак, «ідіотська» жовта хуст-

ка на шії, зелені турецькі штани. Поєднання усіх трьох кольорів російського прапора, одного кольору національного стяга та імпоротної тканини – така строкатість підкреслює не лише половинчастий статус поета, а й цілковиту ідеологічну невизначеність. Окрім того, участь у національному святі поруч із «зірками» російської естради тільки увиразнює дотримання поетом подвійних стандартів.

Механізм іронії спрацьовує передусім там, де стикаються різні «ідеологічні» точки зору: з одного боку, це посилення на сприйняття самого Миколайківа, з іншого – точка зору стороннього спостерігача. Протириччя між цими точками зору породжують іронічний ефект, причому ця невідповідність (очікування поета і реакції публіки) застосована двічі: в ретроспекції та часі «фантастичному». Так, у 90-х роках Миколайків самовпевнено вирушав до посадовців: «Не може бути, аби вони не відчули силу і глибину його вишуканої поезії! ...цей потужний потік образів з недоступного для них світу змусить їх заціпеніти від благоговійного жаху, усвідомити свою буденність і зрештою віддати належне йому – поетові Миколаю Миколайківу» [5, 224-225]. Але слухачі навіть не помітили надривного виступу митця.

Повтор тих же обставин у 2037 році підсилює абсурдність ситуації та жалюгідність письменника: «А може, це його міся! Прочитати свої вірші, розбудити в сучасних можновладців їх притлумлену українськість, стати провісником нової хвилі українського національного відродження! Вчують вони невимовну красу української мови, розчуляться, заплачуть і розпочнуть нову політику у цій державі. Ти еси, Миколаю! Це твоя міся. Месія ж бо!» [5, 226]. І як контраст – український поет читає на замовлення байдужої публіки російський вірш, який сприйняли за югославську мову:

*Есть горькая супесь, глухой чернозем,
Смиренная глина и щебень с песком,
Окунья земля, травяная медынь
И пегая охра, жилища пустынь* [5, 228].

Такий фінал твору за своєю тональністю вказує на гірку іронію. У контексті цієї розв'язки ім'я-тавтологія «Миколай Миколайків», що начебто мало посилювати значущість персонажа, навпаки, стає засобом кепкування.

На нашу думку, зайвим у творі є графічне позначення іронії за допомогою лапок, щоправда, це трапляється один раз – у слові «екстраординарні» (про поезії Миколайківа). Адже іронія впливає зі змісту контексту і не потребує такої формальності. Приміром, коли вжито словосполучення «літературний диспут» (у тексті – без лапок), то йдеться про таку бесіду Миколая та високопосадовців:

– Чому ви не читаете сучасну українську літературу? Ну чому?

– Это Гончара, что лі? – заспокійливо гладив нестрижене волосся поета його новий друг. – Читал, что ж? [5, 225-226].

Гірка іронія виникає при виявленні суперечності між словом і ділом персонажа, який соромить співрозмовників за російську мову і вод-

ночас їм же сам буде декламувати російською. Планує вразити своїми високохудожніми віршами – натомість підлещується до аудиторії, розважаючи її поемами з ненормативною лексикою.

«Загальний аналіз» Олександра Ірванця – це, як зазначає підзаголовок, «оповідання про письменників і для письменників». Іронічно підкреслюючи, про кого та для кого твір, автор таким чином спрямовує конкретно визначеному адресатові підтекстовий висновок-повчання. Говорити з повагою про особу (називаючи на ім'я та по батькові) і водночас кепкувати з неї – така авторська настанова стосовно персонажа Федора Івановича, який є «незмінною другою особою» в обласній організації НСПУ. Усе про нього дізнаємось із суб'єктивного опису, що налаштовує на відповідне його сприйняття в іронічному ключі. Персонаж сам осмислює своє життя, при цьому основною складовою образу є перебільшена самооцінка (у внутрішньому монолозі), що миттєво перетворюватиметься на розвінчання і приниження (в оповіді).

Найперший засіб – використання тла (вагон електрички). Адже впевненість у своїй винятковості та обраності вступає у протиріччя із оточенням: гострий запах тамбуру, жебрак як «антисанітарне лихо», сильна тиснява, так що аж якийсь здоровань лежав на плечах письменника, в результаті якої Федір Іванович «вилетів з вагона, неначе корок». Це тло використане як іронічне протиставлення загалом впродовж усього оповідання, а також іноді створює т. зв. «концентровану» іронію, ефект якої зосереджений у порівняно вузькому контексті. Наприклад, висока думка («Український письменник впертий, наче віл. Потрохи, поволеньки тягне плуга. Оре свою нивку» [4, 15]) виникає в ситуації, коли пасажери так тиснули, що довелося «широко розставити ноги і впертися плечем у скло вагонних дверей». Численні вболівання Федора Івановича за рідне слово (про російські газети: «За років три-чотири вона «Літературну Україну» тут продаватиме і «Слово Просвіти». Не все одразу. Поступово налагодиться» [4, 6]) зводяться нінащо завдяки всього одній подробиці поведіння. Російська фраза лаборантки поліклініки його зовсім не зачепила, навпаки – як зауважив спостерігач, ще й «запопадливо подивився» на неї.

Зіштовхуючи персонажа з цілковито протилежним оточенням вагона, автору легко вдається його викрити. Для прикладу, Федір Іванович зараховує себе до «вічно бунтівної частини літературного середовища». На противагу, в електричці цей бунт виражений лише думками – реакцією на російську: «Де, де в цих людей чуття мови, почуття національної гідності! Хочеться прямо зараз, розштовхуючи всю цю вагонну тисняву, пройти аж ген туди, вперед, через усі ці напхані вагони, увірватись до кабіни машиніста і все-все йому виказати!» [4, 9]. «Сміливе» протиборство так і не переросло в дії. Ще один протест – проти продавців підсніжників (двох жінок у куфайках) – теж закінчується поразкою: «бунтар» лише подумки підібрав найдошкульніші слова на адресу байдужих до природи.

У техніці іронії автор застосовує наскрізну деталь – «кишеню піджака під плащем». Оскільки ця деталь є головним засобом створення іронічно-насмішкуватого ефекту, простежмо зростання і спад сюжетної напруги навколо загадкового вмісту кишені. Спочатку на залізничній платформі Федір Іванович просто її «механічно помацав». У вагоні стояв, то «захищаючи», то «притримуючи правицею», то «механічно прикриваючи рукою». Далі йдеться про «ніжний вантаж», який везе власник, «делікатно притискаючи в захисному жесті», аж «долоня вкрилася холодним потом». Потім «перевірив правицею цілісність вмісту кишені», «учергове помацав», коли ж розташувався безпечніше – нарешті вийняв праву долоню. Аж у поліклініці Літфонду «він нарешті розстебнув плаща й обережно видобув з кишені піджака дбайливо загорнуту в обривок газетного аркуша сірникову коробочку. Зверху під гумкою було застромлено папірця з прізвиськом та ініціалами» [4, 16], яку лаборантка так само «обережно взяла». Аж у кінці твору іронічний ефект діє миттєво, несподівано – і тому сильно. Цей вплив пов'язаний із динамікою позиції читача. Спочатку він сприймає все з однієї точки зору, а потім неочікувано – з іншої. Сама назва асоціативно не пов'язувалась із таким фіналом (радше із клінічним загальним аналізом крові), сюжетний хід теж не виявляв таємниці. Таке зміщення точки зору читача характерне загалом для техніки анекдоту.

Після гостроти враження вже у зворотному порядку можна оцінити попередні фрази, де згущена іронія. Приміром, ще у вагоні письменник патетично міркував: «Все життя, вся діяльність українського поета-патріота має саме цей вищий сенс – оберігати! Дбайливо плекати вогник рідного слова, іскру поезії, стояти на сторожі прадавніх традиції, чистоти й духовності. Тому плекати, дбати, стерегти й обороняти – місія обранців. І яка ж це велика честь – належати до їх числа!» [4, 10]. Ми ж знаємо, який предмет впродовж своєї подорожі так старанно оберігав письменник у кишені. Задля цього він обережно пробивався до виходу, шукав у вагоні комфортного місця і не виймав правої руки з піджака.

На зіставленні двох різних точок зору (персонажа і безстороннього розповідача) будується іронічний смисл. Осуд письменника («Ситі, вдоволені міщани!») обертається супроти нього самого, ситого і вдоволеного, коли проводимо паралель з описом досить тривалого сніданку в їдальні Будинку творчості: «Було приємно споживати яечню, а потім ще й молочну вівсянку з міцним брунатним чаєм, водночас насолоджуючись тишею та благословенною самотністю. Ні прикрий критик Рибчук, ні криклива феміністка Зубринська, ані ті товсті графомани ... ніхто із них своєю нікчемною присутністю не заважав спокійному прийому їжі та подальшому її засвоєнню» [4, 4-5].

Ефективніше, ніж найрозлогіше пряме викриття, звучить вирок персонажа собі ж, коли той порівнює себе з іншими письменниками: «Ну, це ж не вперше в історії літератури, коли нездари правлять бал і в той самий час правдиве і щире слово мусить перебувати на манівцях» [4, 15]. Паралель Федора Івановича (він – це Шевченко, успішний Со-

коленчук же – популярний графоман, сучасник Тараса Григоровича) іронічно нівелюється за допомогою єдиного зображення персонажа з боку інших – з точки зору критика-аноніма. Завдяки йому довідуємось про справжній рівень творчості. Невідомий обіграє автограф Федора Івановича «зі щирою приязню», резюмуючи, що в поезії більше важать талант і майстерність, ніж приязнь. Прихована авторська опозиція до персонажа проглядає і в самовиправдовуванні Федора Івановича: мовляв, у першій поетичній збірці «Жовтневі зорі» всього-на-всього слова «жовтень» і «вересень» скрізь писалися з великої літери.

Жарт, заявлений у назві «хроніки» Василя Врублевського – не безвинний, йдеться про витівку, ажіотаж – лихоманка поета від несподіваної слави. В основі твору – техніка «одурювання», що має на меті пошити в дурні нетямущого Влада Миколайовича. Ланцюг однотипних подій, коли в поета Заклунного один за одним просять збірок художник, критик, дружина, школярі ще й на вечір запрошують – всього-на-всього розігрування. Одурений – недогадливий, тому й вартий бути ошуканим. При цьому справедливість обману виправдана рисами персонажа (безпідставна манія величі та самолюбність Заклунного на противагу бездарності та хворій амбітності), промовистими вчинками (увесь наклад своїх збірок сам скуповував у книгарнях, щоб похизуватися перед колегами попитом на свої вірші; благодійність як помста дружині).

Т. зв. «хроніка», формально виражена надто пунктуальним записом годин і хвилин (наприклад, 13 год. 44 хв., 14 год. 19 хв., 7 год. 12 хв.) – теж засіб іронії, що підсилює яскраво виражену «детективну» інтригу – хто ж міняє всі збірки Влада Миколайовича на бестселер відомого Пікуля?

Іронічна інтонація на початку твору відчитується у повторах («серце його радісно затьохкало», «з тим же тьохкотом збіг угору», «душа його знов затьохкала»), зіставленні млинців і віршів (дружині важливіші перші). «Подумав собі», «звеселяючись серцем», «своім умовиводом залишився вельми вдоволений» – дієслова внутрішнього стану виявляють, що спостерігачеві доступні не лише вчинки, а й відчуття та думки персонажа. Надмір такого знання загалом властивий сатирі [1, 177]. Насміх міститься навіть безпосередньо в одному слові чи словосполученні, як-от «умовивід» (про афоризм Заклунного «Місце жінки на кухні, і чим більше часу вона там проводить, тим сім'я міцніша»), «літературно-критичні розмисли» (грубувати, нетактовні вислови про колег), «риса витонченої інтелігентності» (уявне почуття гумору).

Самі твори Миколая Миколайківа, Федора Івановича не були об'єктами глузування, на відміну від віршів Заклунного. Ми дізнаємось про збірки: «Окрилений Ікар», «Абетка громів», «Любов одна в людини», «Житній заспів», «Камінь між квітами». Позначені якимсь учнівським наївним почерком, ці назви промовистіші за будь-який іронічний коментар. Зображено навіть сам процес творчості, наприклад, Заклунний ніяк не може підібрати рими до слова «гонорар», і його строфа про свою «жертвність» залишається незавершеною:

*Віддам я, браття, гонорар
На славних запорожців курені!* [2, 184].

Іншого разу чудова погода надихнула його на рядки:

*Сніг падає під ноги
І все навкруг сміється.
Мені у мить таку здається,
Що то з небес хтось посіває жито,
Бажаючи країні любій щастя-долі!..* [2, 188].

Зауважмо, що порівняно із «шедеврами» Опанаса Шворні («Неймовірне інтерв'ю» Василя Симоненка) чи поетів-початківців («Хата-читальня» Павла Щегельського) вірші Влада Миколайовича не спародійовані до безглуздя. Глузування зі впевненого у своїй надзвичайній талановитості графомана більше виражає не стільки сам вірш, як спостереження, що при цьому Заклунний «поважно крочкував». Крім того, оцінка творчості інших («школярська мазанина», «поганенькі новелки») теж підкреслює рівень майстерності його самого. Виразно іронічно-насмішкувату, глумливу інтонацію відчуваємо у висловах: «Після поезії пробуджена муза переметнулась на літературно-критичну стежу, зродивши кілька автоесеїв» [2, 189]. «З кожним кроком підборіддя його піднімалося все вище і вище, шия втягувалась, плечі ширшали. Невдовзі він відчув себе Гераклом» [2, 191].

Епізодичні персонажі-літератори – це автор тридцяти неопублікованих поем Юрко Анісімов, який доносить свої твори до людей одним способом: усно і примусово; критик Оверко Домчинський, що плуває Гоголя з Гегелем, а Ренесанс – з преферансом. Оверкове мовлення та стаття Заклунного про самого себе від імені пересічного читач пародіюють графаретні хвалебні відгуки: «Ваша поезія – продукт чистий, незамулений»; «Щастя Вам, Великий Поете! Радуйте душі наші своїми талановитими творами!»; «Більшість поезій Заклунного заслуговують на місце в скарбниці світової літератури» До речі, явище літературної шаблонності майстерно і, щоправда, добродушно висміяв Юрій Івакін у фейлетоні «Як писати рецензії на сатиричні збірки» [3].

Точка зору персонажа (Заклунний вважає себе «великим речником доби») змінюється точками зору інших – і виникає тонка та глузлива іронія. Для продавця книгарні «речник» настільки невідомий, що вважає «каково-то там Заклуннава» забутим репресованим, для дружини він – «телепень» і «воно», для випадкової бабці – «інтелігентне рильце». Останній засіб – начебто трагічна розв'язка («Застогнав, вхопився рукою за груди і гепнувся на підлогу») різко змінюється на колишню бадьорість: «Відмовлятися від гонорару? Ні, гроші на дорозі не валяються! А слава – пусте. Фікція» [2, 193].

У самій назві-аббревіатурі «Сучукрліт» Олександра Стусенка – відбиток авторського ставлення стосовно зображуваного. У творі складається кілька співвідношень: іронічне ставлення оповідача, співучасника подій, до себе; оповідача – до героїв; автора – до оповідача.

Оповідач – шукач літературних пригод, що робить нотатки про сенсації суцвітпроцесу, творячи своєрідний посібник, на який записуються у чергу читачі. Оскільки оповідач автобіографічний (у кінці дізнаємось, що це Сашко Григорович), то самоіронічний портрет можна вважати ще й автопародією. Головна суть іронічного ефекту твору – в самій ситуації: Сашко Григорович публікує томи своїх нотаток, які миттєво розходяться, а насправді складає залік всього-на-всього з підготовчого курсу «Сучасний літературний процес».

Відверту самоіронічну оповідь можна вважати як проявом оптимізму, так і найкращим способом завоювати прихильність читача, «сподобатись» йому. Ось як кепкує передусім із себе: «я в те літературознавство давно вже вступив», «прогулюючи свої творчі семінари, я дедалі цупкіше вкорінювався в сучасний літературний процес», «я записував усе, що стрельне в голову», «я мав право першого ковтка й гризка», «я був безкомпромісний, як мрець», «вештаюсь із виглядом не менш класичним, ніж у деяких наших творчих викладачів», «кабанчиком побіг», «думав аз, грішний», «моє хмільне патякання». Ще й навмисне занижує свій хист: два жанри, які нібито найкраще опанував – записи розмов письменників і слізні листи додому, а його лексику й синтаксис нікому не вдалось опанувати.

З-поміж досліджуваних творів саме «Сучукрліт» найбільше тяжіє до розважального жанру, тобто численні дотепи та комічні ситуації свідчать не стільки про розвінчання, скільки про інший, протилежний, творчий намір. Перемістити когось у комічні ситуації означає перш за все «принизити» особу. Оповідач переносить у комічні ситуації себе. Так, за опубліковані зізнання розлючені літератори мстять йому, він заплутується у своїх штанях, професор запрошує на залік через часопис «Дивовид», причому «з повагою і надією».

Авторитет сучасності демонструє свою дотепну майстерність через вибір мовних засобів, зокрема безупинну гру слів, як-от: «Кухлик – особа така ж неформатна, як і легендарна. І невідомо: то неформатність зробила Кухлика легендарним чи навпаки»; «Казочка про кривду Правди чи про правду Кривди»; «прозаїки показували мені свої перші трепетні поетичні спроби, поети – свої прозові вправи»; «Псу під хвіст їхне ПСУ»; «мої бесіди з класичними сучасниками, сучасними класиками; «майбутній незабутній». Або ж фахово дає визначення «літературний колега»: «це поняття означає як друга, так і ворога». Основна мета цих словесних і мисленневих зв'язків – розваживши, принести задоволення.

З точки зору оповідача зображено ще трьох представників «сучукрліту»: Борисогліба Івановича N-ка, Кухлика та Віктора Богданчука. Усі образи виразно карикатурні, комічно занижені. N-ко – «прямоходячий ще класик», коротка біографічна довідка якого на шести сторінках машинопису. Оскільки він «найвидатніший із видатних» прозаїків (ця велич виражена ще й подвійним князівським іменем), мабуть, тому оповідач обережно скорочує його прізвище. Але славетний старійшина теж у комічній ситуації: його спогади про зустріч із Хвильовим редагували до

невпізнання, а за включення до енциклопедії «Письменники сучасної України» вимагають тисячу гривень. Це нагадує шарж, але «недружній»: «Обличчя його переходило в облісся й було стражденне і зле водночас», «перехожі на два боки від нього сахаються». Демонстративне іронічне ставлення оповідача і до легендарного випускника літвідділення Кухлика, автора єдиної суржикомовної книжки «Сміхотворення», та «екзота напівпоетичної тусовки» Віктора Богданчука: «Кухликова варзаканина», «цей битий вовк», «цей зубатий міннезінгер», «епік задріпаний».

Одну із властивостей іронії відзначав Олександр Потебня: вона доводить образ до абсурду, щоб яскравіше зобразити дійсність [6, 137]. Справді, усі персонажі-письменники більшою чи меншою мірою абсурдні. Але завдяки цьому чіткіше окреслюються ті риси, з яких іронізують автори: прислужництво публіці, творчість «на замовлення», ідеологічна нестабільність (Миколай Миколайків); гидування простими людьми, надмірна претензійність та пиха (Федір Іванович); невміння тверезо оцінити себе і свою малоталановиту поезію, чванливість (Влад Миколайович Заклунний), «богемний» та фуршетний спосіб ввійти в історію літератури (Сашко Григорович). Звісно, це не м'яка усмішка, але й не гнівний сарказм. І різноманітні мовні засоби, й іронічно-насмішкувата інтонація, і взаємодія різних точок зору, використання «фантастики» (В. Кожелянко), тла й ефекту несподіванки (О. Ірванець), одурювання (В. Врублевський) самоіронії (О. Стусенко) – усе підкорене творчим наміром прозаїків висміяти, зберігаючи стримане іронічне ставлення до зображуваного.

Література

1. Бахтин М. Автор и герой в эстетической деятельности // Бахтин М. Эстетика словесного творчества. – Москва: Искусство, 1979. – С. 7-180.
2. Врублевський В. Ажіотаж, або Хроніка одного жарту // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – № 119-121. – С. 180-193.
3. Івакін Ю. Гіперболи: Літературні фейлетони. Гумористичні оповідання. – К.: Рад. письменник, 1975. – 160 с.
4. Ірванець О. Загальний аналіз // Кур'єр Кривбасу. – 2010. – № 244-245. – С. 4-16.
5. Кожелянко В. Чужий-2 // Кур'єр Кривбасу. – 1999. – № 119-121. – С. 218-228.
6. Потебня О. Гіпербола й іронія // Потебня О. Эстетика і поетика слова. – Київ: Мистецтво, 1985. – С. 136-140.
7. Стусенко О. Сучукрліт // Літературна Україна. – 2007. – 28 червня. – С. 8.
8. Успенский Б. Поэтика композиции. Структура художественного текста и типология композиционной формы. – Санкт-Петербург: Азбука, 2000. – 348 с.

9. Щербина А. Про іронічний ефект і методи його вивчення // Питання граматики та лексикології української мови. – К., 1963. – С. 60-69.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 13.07.2010р.
Рекомендовано до друку докт. філол. наук, проф. Кіралем С.С.*

**WRITER OF INDEPENDENT UKRAINE –
OBJECT OF A DISCRETE MOCKERY**

O. M. MELNYK (KURLIV)

*Ivano-Frankivs'k National Technical University of Oil and Gas;
15, Carpathians street, Ivano-Frankivs'k, Ukraine, 76019;
ph.: (0342) 71-23-84*

The article investigates the technique of irony on the examples of short prose by V. Kozhelyanko, O. Irvanets, V. Vrublevskyy, O Stusenko, where the main characters are writers. The discrete position of the author regarding the characters is identified on the basis of the analysis of means of irony.

Key words: *irony technique, irony effect, intonation, «point of view», author position.*